

A program részben a Miniszterelnökség Családokért Felelős Tárcá Nélküli Miniszter megbízásából a Nemzeti Tehetség Program által meghirdetett NTP-TMV-M-21-B-0029 azonosító számú pályázati támogatásból valósul meg.

Tanuló neve:

Kategóriája:

Iskolája:

Osztálya:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

54. Irinyi János Országos Középiskolai Kémiaverseny

2022. január 13.

Iskolai forduló – I. kategória

Munkaidő:

120 perc

Összesen:

100 pont

- ✓ A periódusos rendszer az utolsó oldalon található. A periódusos rendszert nyugodtan letépheted a feladatlap végéről, ha úgy könnyebben tudod használni. Ezt az utolsó oldalt nem kell beadnod.
- ✓ Egyéb segédeszközként csak toll és számológép használható.
- ✓ Az elméleti és a számolási feladatokat is a feladatlapon oldd meg!

PONTÖSSZESÍTŐ		maximális	elért pont
	Az iskola, illetve a javító tanár tölti ki!	E1.	16
E2.		14	
E3.		16	
E4.		20	
javító tanár:	Sz1.	10	
	Sz2.	6	
	Sz3.	8	
	Sz4.	10	

Feladatkészítők: Dóbiné Cserjés Edit, Forgács József, Lente Gábor, Musza Katalin, Nagy Mária, Tóth Albertné, Tóth Imre, Várnagy Katalin

Szerkesztő: Ósz Katalin (oszk@gamma.ttk.pte.hu)

Lektorok: Nagy Mária, Várnagy Katalin

Feladatsor

Elmélet

E1. feladat

16 pont

10 elektront tartalmazó kémiai részecskéket jellemzünk az alábbiakban. Melyik részecskéről van szó? Ha többet találsz, akkor is csak egynek írd be a jelét a táblázatok második oszlopába!

Jellemzés:	Részecske jele: (csak egy-egy megoldást írd!)	A második oszlopba írt részecskékről dönts el, hogy az alábbi állítások igazak-e rájuk! Amelyikre igaz , oda tegyél egy X vagy + vagy ✓ jelet! Amelyikre nem igaz, oda ne tegyél semmit!		
		Halmaza molekularácsos.	Molekulái között hidrogénkötés alakulhat ki.	A felsoroltakból a legmagasabb forráspontú anyag.
atom				
apoláris vegyület-molekula				
dipólusos vegyület-molekula				

Jellemzés:	Részecske jele: (csak egy-egy megoldást írd!):	Gondold végig a második oszlopban lévő ionokból képezhető vegyületeket , és határozd meg a protonok számát abban a vegyületben, mely a legtöbb, illetve amely a legkevesebb protont tartalmazza!
negatív töltésű egyszerű ion		Legtöbb protont tartalmazó vegyület: Benne a protonok száma: Legkevesebb protont tartalmazó vegyület: Benne a protonok száma:
pozitív töltésű egyszerű ion		
összetett kation		
összetett anion		

E2. feladat**14 pont**

A periódusos rendszer első négy periódusának elemei közül válaszd ki az összeset, amik az alábbi állításoknak megfelelnek! A részecske/részecskék **vegyjelével** válaszolj, vagy ha egy sincs olyan, amire igaz lenne az állítás, akkor egy kihúzás (–) jellel!

- Alapállapotban a legtöbb párosítatlan elektronnal rendelkezik: .....
- Neki telik be először a második héja:.....
- Vegyértékelektronjai és héjai számának szorzata 21: .....
- Minden elektronja párosított alapállapotban: .....
- A legnagyobb elektronegativitású atom: .....
- A legkisebb méretű nemesgáz: .....
- Mind a négy héja telített: .....

E3. feladat**16 pont**

Rakd növekvő sorrendbe az alábbi részecskéket a megadott szempontok szerint!

- Párosítatlan elektronok száma: **Cu, P, O**   < <
- Atomméret: **K, Na, Ar**   < <
- Atomméret: **K, Ca, Mg**   < <
- Részecskeméret: **Mg²⁺, Ne, Na⁺, F⁻**   < < <
- Vegyértékelektronok száma: **Si, Ca, Br**   < <
- Lezárt alhéjak száma: **Al, O, Ne**   < <
- Kötésszög: **H₂O, H₂S, NH₃, CH₄**   < < <
- π -kötések száma: **CO₂, SO₃, H₂O, O₂**   < < <

E4. feladat**20 pont**

Jelöld be, hogy az alábbi állítások mely rácstípus(ok)ra vonatkoznak! A tulajdonságokat szobahőmérsékleten, légköri nyomáson vizsgáltuk. Amelyik rácstípusra **igaz** az állítás, ahhoz tegyél egy **X** vagy **+** vagy **✓** jelet! Amelyikre **nem igaz**, oda ne tegyél semmit! Ügyelj rá, hogy ha rossz helyre teszel **X** vagy **+** vagy **✓** jelet, az pontlevonással jár!

A legjobb elektromos vezetők ebben a csoportban vannak:

Képviselői között sok a folyékony és a gáz halmazállapotú:

Kovalens kötés előfordulhat benne:

Képviselőjük csak vegyület lehet:

A legkeményebb anyagok ide tartoznak:

Gyakorlatilag nincs oldószerük:

Minden képviselőjük színes (a szürke is szín!):

Ékszernek is használják egyes képviselőit:

Rácspontokon atomok, atomtörzsek vannak:

Vizes oldata, olvadéka áramvezető:

Ide tartoznak a „Kövek” (pl. a KŐsó, mészkŐ):

A rácspontokon több atommagos részecskék is lehetnek:

Elsőrendű kötés tartja össze a rácsot:

	atomrác	fémrác	ionrác	molekularác
A legjobb elektromos vezetők ebben a csoportban vannak:				
Képviselői között sok a folyékony és a gáz halmazállapotú:				
Kovalens kötés előfordulhat benne:				
Képviselőjük csak vegyület lehet:				
A legkeményebb anyagok ide tartoznak:				
Gyakorlatilag nincs oldószerük:				
Minden képviselőjük színes (a szürke is szín!):				
Ékszernek is használják egyes képviselőit:				
Rácspontokon atomok, atomtörzsek vannak:				
Vizes oldata, olvadéka áramvezető:				
Ide tartoznak a „Kövek” (pl. a KŐsó, mészkŐ):				
A rácspontokon több atommagos részecskék is lehetnek:				
Elsőrendű kötés tartja össze a rácsot:				

Számolás

A számolási feladatokat is a feladatlapon oldd meg!

Sz1. feladat

10 pont

100,0 g tiszta etil-alkoholból (C_2H_6O) és elemi jódból (I_2) fertőtlenítő oldatot készítünk. Az oldatban a jód tömegszázaléka éppen ötszöröse a jód anyagmennyiség-százalékának. Mennyi jódot oldottunk az etil-alkoholban?

Sz2. feladat**6 pont**

A nitropenta nevű, nagy erejű robbanóanyag 1 moljának bomlása során minden más anyagtól elzárt körülmények között 3 mol szén-dioxid, 2 mol szén-monoxid, 4 mol víz és 2 mol nitrogéngáz keletkezik. Mi a vegyület molekulaképlete és mennyi a moláris tömege?

Sz3. feladat**8 pont**

50,0 g vízben 11,7 g NaCl-ot oldunk fel. Az oldat anyagmennyiség-koncentrációja 25,0 °C-on 3,686 mol/dm³. Mennyi a készített oldat sűrűsége?

Sz4. feladat**10 pont**

Egy fémnek két különböző kloridja is ismert. Az egyikben a fémtartalom 84,73 tömeg%, a másikban 64,91 %. Melyik ez fém? Írd fel a kloridok tapasztalati képletét!

Ezt a periódusos rendszert tartalmazó utolsó lapot nyugodtan tépd le a feladatsorról, hogy könnyebben tudd használni. Ezt a lapot nem kell beadnod a verseny végén.

18

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	2
H 1,0																	He 4,0
3	4																10
Li 6,9	Be 9,0																Ne 20,2
11	12																18
Na 23,0	Mg 24,3																Ar 39,9
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
K 39,1	Ca 40,1	Sc 45,0	Ti 47,9	V 50,9	Cr 52,0	Mn 54,9	Fe 55,8	Co 58,9	Ni 58,7	Cu 63,5	Zn 65,4	Ga 69,7	Ge 72,6	As 74,9	Se 79,0	Br 79,9	Kr 83,8
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
Rb 85,5	Sr 87,6	Y 88,9	Zr 91,2	Nb 92,9	Mo 96,0	Tc -	Ru 101,1	Rh 102,9	Pd 106,4	Ag 107,9	Cd 112,4	In 114,8	Sn 118,7	Sb 121,8	Te 127,6	I 126,9	Xe 131,3
55	56	57	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86
Cs 132,9	Ba 137,3	La 138,9	Hf 178,5	Ta 180,9	W 183,8	Re 186,2	Os 190,2	Ir 192,2	Pt 195,1	Au 197,0	Hg 200,6	Tl 204,4	Pb 207,2	Bi 209,0	Po 209,0	At 210,0	Rn 222,0
87	88	89	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118
Fr -	Ra -	Ac -	Rf -	Db -	Sg -	Bh -	Hs -	Mt -	Ds -	Rg -	Cn -	Nh -	Fl -	Mc -	Lv -	Ts -	Og -
58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
Ce 140,1	Pr 140,9	Nd 144,2	Pm -	Sm 150,4	Eu 152,0	Gd 157,2	Tb 158,9	Dy 162,5	Ho 164,9	Er 167,3	Tm 168,9	Yb 173,0	Lu 175,0	76	77	78	79
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107
Th 232,0	Pa 231,0	U 238,0	Np -	Pu -	Am -	Cm -	Bk -	Cf -	Es -	Fm -	Md -	No -	Lr -	108	109	110	111